

UVREDE I MRŽNJA U CRNOGORSKIM MEDIJIMA II dio

Rezultati polugodišnjeg monitoringa
sadržaja u onlajn medijima

Projekat finansira
Evropska unija

CEDEM
CENTAR ZA DEMOKRATIJU I LJUDSKA PRAVA

U info

Crna Gora
Ministarstvo javne uprave,
digitalnog društva i medija

Analiza je dio projekta „Dijagnoza i terapija slobode izražavanja, govora mržnje i etničkih tenzija“ koji sprovodi Centar za demokratiju i ljudska prava (CEDEM) u saradnji s partnerima, Institutom za medije Crne Gore i UL info, radi podizanja svijesti o štetnosti širenja uvredljivog govora, govora mržnje i dezinformacija, te proaktivnog pristupa u prevenciji u suzbijanju takvih oblika nedozvoljene i nezakonite komunikacije. Projekat je finansiran od strane Evropske unije i kofinansiran Ministarstvo javne uprave, digitalnog društva i medija. Analiza predstavlja isključivu odgovornost organizacija koje sprovede projekat i ne odražava nužno stavove donatora.

UVREDE I MRŽNJA U CRNOGORSKIM MEDIJIMA – II dio

Rezultati polugodišnjeg monitoringa sadržaja u onlajn medijim

AUTORSKO-ISTRAŽIVAČKI TIM:

Danica Kovačević, Milica Bogdanović, Teodora Đurnić, Vesna Rajković-Nenadić

UREDNIKA:

Olivera Nikolić

LEKTORKA:

Lida Vukmanović-Tabaš

PREVOD:

Vladimir Vulcanović

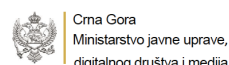
GRAFIČKI DIZAJN:

Maja Mirković

IZDAVAČ:

Institut za medije Crne Gore
Podgorica, decembar 2022.

© Institut za medije Crne Gore i autorke

Sadržaj

1. UVOD	14
1.1. O ISTRAŽIVANJU	14
1.2. UVREDE I GOVOR MRŽNJE U REGULACIJI I SAMOREGULACIJI	15
1. ANALIZA SLUČAJA – USVAJANJE TEMELJNOG UGOVORA SA SRPSKOM PRAVOSLAVNOM CRKVOM (SPC)	17
2.1. RIJETKE UVREDE U UREDNIČKOM SADRŽAJ	17
2.2. SEKSIZAM I UVREDE U KOMENTARIMA ČITALACA	18
2.3. SPORNI KOMENTARI I DALJE NA FEJSBUKU	18
3. ANALIZA SLUČAJA – TARGETIRANJE NEISTOMIŠLJENIKA – SLUČAJ GORJANC-PRELEVIĆ I SPAIĆ	19
4. ANALIZA SLUČAJA – IZVJEŠTAVANJE MEDIJA O MASAKRU NA CETINJU	110
4.1. GOVORA MRŽNJE NEMA U UREDNIČKOM SADRŽAJU	110
4.2. ISKORAK U MODERIRANJU KOMENTARA	111
4.3. ODGOVORNI MEDIJI I NA DRUŠTVENIM MREŽAMA	112
4.4. GOVOR MRŽNJE – SLUČAJ ROSANDIĆ	112
5. ANALIZA SLUČAJA – SLUČAJ JOKOVIĆ – DISKRIMINACIJA PREMA ONIMA KOJI NEMAJU DJECU	113
5.1. PODRŠKA JOKOVIĆU U KOMENTARIMA ČITALACA	113
6. ANALIZA SLUČAJA – LGBTQ PRAJD U PODGORICI	
6.1. NEPRIMJERENI NATPISI U UREDNIČKOM SADRŽAJU	114
6.2. UVREDE I POZIV NA NASILJE U KOMENTARIMA ČITALACA	115
6.3. MRŽNJA I NA FEJSBUKU	116
7. ZAKLJUČCI	117
Literatura i izvori	118

1. UVOD

1.1. O ISTRAŽIVANJU

Crnogorsko društvo se posljednjih nekoliko godina suočava s trendom rasta zapaljivog govora i govora mržnje, a mediji su pred stalnim etičkim izazovima kako izvještavati o neprihvatljivom sadržaju koji šire različiti društveni akteri u javnoj komunikaciji.

Stoga je Institut za medije Crne Gore (IMCG) odlučio da tokom 2022. i 2023. godine pažljivo sagleda kako se novinari/novinarke u Crnoj Gori odnose prema pravilima profesije kad izvještavaju o slučajevima širenja uvreda, zapaljivog govora i govora mržnje¹.

Naš cilj je da na neadekvatno izvještavanje ukažemo, a da ne donosimo konačnu ocjenu o primjeni profesionalnih standarda, te da istaknemo važnost poštovanja Kodeksa novinara i novinarki Crne Gore i zakona prilikom izvještavanja o uvredljivom, zapaljivom govoru i govoru mržnje.

Da bismo dali odgovor na pitanje *kako crnogorski onlajn mediji izvještavaju o uvredljivom, zapaljivom govoru i govoru mržnje*, naš istraživački tim identifikovao je nekoliko važnih slučajeva/događaja/incidentata, koji su se događali u 2022. godini – od juna do decembra, protiv različitih političkih i društvenih aktera ili grupacija, a koji sadrže uvrede na nacionalnoj/vjerskoj/rodnoj osnovi ili za koje sumnjamo da sadrže elemente govora mržnje. U odabiru slučajeva za analizu akcenat je stavljen i na rodni aspekt odnosno na rodno zasnovane uvrede i govor mržnje.

Slijedeći kriterijum relevantnosti i čitanosti analizirale smo sadržaj objavljen u četiri onlajn medija:

- tri etablirana²: Vijesti online, CdM i portal Javnog servisa Radio-televizije Crne Gore (RTCG)
- portal IN4S, koji nije evidentiran u registru medija Ministarstva kulture i medija, a u prethodnim istraživanjima prepoznat je kao medij koji širi dezinformacije i propagandu³.

Za svaki odabrani slučaj o kojem su mediji izvještavali IMCG analizirao je urednički sadržaj, te prateće komentare čitalaca. Pratili smo i objave analiziranih medija na njihovim nalogima na Facebooku, jer su u prethodnom istraživanju društvene mreže prepoznate kao kanali za širenje govora mržnje, dezinformacija i propagande.

Istraživanje je urađeno u okviru projekta „Dijagnoza i terapija slobode izražavanja, govora mržnje i

1. Govor mržnje je termin koji se u užem smislu koristi za krivično djelo izazivanja nacionalne, rasne i vjerske mržnje i netrpeljivosti, a u širem smislu kao oznaka za društveno neprihvatljiv javni govor koji širi predrasude, stigmatizuje i omalovažava pojedine društvene grupe, naročito manjinske i ranjive grupe.

2. Etablirane medije definišemo kao medije koji su dugotrajnom produkcijom medijskog sadržaja postali relevantan izvor informacija i mjesto za raspravu o temama od javnog interesa. Mediji koji imaju značajnu publiku, uticaj i resurse. Za potrebu ove analize u tu kategoriju uvrstili smo portal Vijesti online, CdM i portal Radio-televizije Crne Gore (RTCG).

3. Baza ocijenjenih medija, platforme za provjeru informacija Raskrinkavanje.me. Dostupno na: bit.ly/3h6LaJT
Bogdanović, Milica, Političko-ekonomske osnove medija i komunikacija u Crnoj Gori koji šire govor mržnje, propagandu i dezinformacije, Institut za medije Crne Gore, 2020. Dostupno na: bit.ly/3YcEgU3. Pristupano: 8. decembra 2022.

etničkih tenzija“, koji sprovode Centar za demokratiju i ljudska prava (CEDEM), IMCG i UL info, radi podizanja svijesti o štetnosti širenja uvredljivog govora, govora mržnje i dezinformacija.

1.2. UVREDE I GOVOR MRŽNJE U REGULACIJI I SAMOREGULACIJI

Granice slobode izražavanja ustanovljene su osim domaćim pravom i međunarodnim standardima koji imaju primat u odnosu na nacionalno zakonodavstvo. Međutim, svako ograničenje slobode govora mora se primijeniti restriktivno, odnosno svako miješanje u slobodu govora mora ispuniti određene uslove.

Na osnovu člana 10 Evropske konvencije o ljudskim pravima⁴, sloboda govora može se ograničiti ako su u pitanju interesi koji se tiču nacionalne bezbjednosti, teritorijalnog integriteta ili javne bezbjednosti, radi sprečavanja nereda ili kriminala, radi zaštite zdravlja ili morala, zaštite ugleda ili prava drugih, da bi se spriječilo otkrivanje povjerljivih obavještenja ili očuvali autoritet i nepristrasnost sudstva.

Uz to, Ustav Crne Gore⁵ i crnogorski zakoni zabranjuju širenje mržnje i netrpeljivosti po bilo kom osnovu. Za one koji podstiču na nasilje ili mržnju prema grupi ili članu grupe na osnovu rase, boje kože, religije, porijekla, državne ili nacionalne pripadnosti, Krivičnim zakonikom propisana je kazna zatvora od šest mjeseci do pet godina.⁶ Krivični zakonik sadrži još nekoliko djela – kao što su rasna i druga diskriminacija, pod koja se može podvesti govor mržnje. To pitanje tretirano je i Zakonom o javnom redu i miru koji predviđa da će se onaj ko na javnom mjestu govorom, natpisom, znakom ili na drugi način vrijeđa drugog po osnovu nacionalne, rasne ili vjerske pripadnosti, etničkog porijekla ili drugog ličnog svojstva, kazniti za prekršaj novčanom kaznom od 250 eura do 1.500 eura ili kaznom zatvora do 60 dana.⁷

Naš Zakon o zabrani diskriminacije definiše govor mržnje kao svaki oblik izražavanja ideja, tvrdnji, informacija i mišljenja koji širi, raspiruje, podstiče ili pravda diskriminaciju, mržnju ili nasilje protiv lica ili grupe lica zbog njihovog ličnog svojstva, ksenofobiju, rasnu mržnju, antisemitizam ili ostale

4. Evropska konvencija o ljudskim pravima. Dostupno na <https://bit.ly/2WULrVW>. Pristupljeno: 21. 7. 2022.

5. Svako ima pravo na slobodu izražavanja govorom, pisanom riječju, slikom ili na drugi način. Pravo na slobodu izražavanja može se ograničiti samo pravom drugoga na dostojanstvo, ugled i čast i ako se ugrožava javni moral ili bezbjednost Crne Gore. Član 47. Ustav Crne Gore („Službeni list Crne Gore“, br. 001/07 od 25. 10. 2007, 038/13 od 2. 8. 2013).

U Crnoj Gori nema cenzure. Nadležni sud može spriječiti širenje informacija i ideja putem sredstava javnog obavještanja samo ako je to neophodno radi: sprečavanja pozivanja na nasilno rušenje Ustavom utvrđenog poretka; očuvanja teritorijalnog integriteta Crne Gore; sprečavanja propagiranja rata ili podstrekavanja na nasilje ili vršenje krivičnog djela; sprečavanja propagiranja rasne, nacionalne i vjerske mržnje ili diskriminacije. Član 50. Ustav Crne Gore („Službeni list Crne Gore“, br. 001/07 od 25. 10. 2007, 038/13 od 2. 8. 2013). Dostupno na: <https://bit.ly/3zP5h2e>. Pristupljeno: 20. 6. 2022.

6. Član 370 Krivični zakonik Crne Gore („Službeni list Republike Crne Gore“, br. 070/03 od 25. 12. 2003, 013/04 od 26. 2. 2004, 047/06 od 25. 7. 2006, „Službeni list Crne Gore“, br. 040/08 od 27. 6. 2008, 025/10 od 5. 5. 2010, 073/10 od 10. 12. 2010, 032/11 od 1. 7. 2011, 064/11 od 29. 12. 2011, 040/13 od 13. 8. 2013, 056/13 od 6. 12. 2013, 014/15 od 26. 3. 2015, 042/15 od 29. 7. 2015, 058/15 od 9. 10. 2015, 044/17 od 6. 7. 2017, 049/18 od 17. 7. 2018, 003/20 od 23. 1. 2020, 026/21 od 8. 3. 2021), Dostupno na: <https://bit.ly/2Y6bhHd>. Pristupljeno: 20. 6. 2022.

7. Član 19. Zakon o javnom redu i miru („Službeni list Crne Gore“, br. 064/11 od 29. 12. 2011, 056/20 od 15. 6. 2020), Dostupno na: <https://bit.ly/3zP5D94>. Pristupljeno: 20. 6. 2022.

oblike mržnje zasnovane na netoleranciji, uključujući i netoleranciju izraženu u formi nacionalizma, diskriminacije i neprijateljstva protiv manjina.

Uz to, diskriminacijom se smatra i svako neželjeno ponašanje, uključujući i uznemiravanje putem audio i video nadzora, mobilnih uređaja, društvenih mreža i interneta, kojem je cilj ili posljedica da povrijedi lično dostojanstvo, izazove strah, osjećaj poniženosti ili uvrijeđenosti ili stvori neprijateljsko, ponižavajuće ili uvredljivo okruženje.

I Zakon o medijima zabranjuje objavljivanje informacija kojima se izražavaju ideje, tvrdnje i mišljenja koja izazivaju, šire, podstiču ili pravdaju: diskriminaciju, mržnju ili nasilje protiv lica ili grupe lica zbog njihovog ličnog svojstva, političkog, vjerskog ili drugog uvjerenja, ksenofobiju, rasnu mržnju, antisemitizam ili ostale oblike mržnje zasnovane na netoleranciji, uključujući i netoleranciju izraženu u formi nacionalizma, diskriminacije i neprijateljstva protiv manjinskog naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica⁸.

Uz to, onlajn mediji su dužni komentar koji očigledno predstavlja nezakonit sadržaj, ukloniti bez odlaganja, a najkasnije u roku od 60 minuta otkad su saznali o tome ili dobili prijavu od drugog lica da je u pitanju nezakonit sadržaj.⁹ Takođe, Zakonom o elektronskim medijima ne smije se audio-vizuelnom medijskom uslugom podsticati mržnja ili diskriminacija po osnovu rase, etničke pripadnosti, boje kože, pola, jezika, vjere, političkog ili drugog uvjerenja, nacionalnog ili socijalnog porijekla, imovnog stanja, članstva u sindikatu, obrazovanja, društvenog položaja, bračnog ili porodičnog statusa, starosne dobi, zdravstvenog stanja, invaliditeta, genetskog nasljeđa, rodnog identiteta ili polne orijentacije.¹⁰ Ukoliko pravno lice emituje program koji ističe i podržava nasilje, narkomaniju ili druge vidove kriminalnog ponašanja, Zakonom je predviđena novčana kazna od 500,00 eura do šest hiljada eura.

Pitanje govora mržnje eksplicitno je tretirano i u smjernicama za načelo 4 Kodeksa novinara i novinarki Crne Gore gdje se navodi da mediji ne smiju objavljivati materijal koji bi izazvao širenje neprijateljstva i mržnje, te da moraju posebno voditi računa da ničim ne doprinesu širenju mržnje kad izvještavaju o događajima ili pojavama koji sadrže elemente mržnje.¹¹ Kodeksom je propisano i da onlajn mediji trebaju definisati svoja interna pravila za komentare čitalaca da bi se izbjegli nezakoniti i neetički sadržaji, uz potpuno poštovanje slobode izražavanja.

U narednim poglavljima data je analiza nekoliko slučajeva, te zaključci s prijedlozima za donošenje odluka i za predstavnike medijske zajednice i civilnog sektora, koji mogu biti osnova za njihove buduće akcije u oblasti sprečavanja širenja neprihvatljivog sadržaja i njegove prevencije.

8. Član 36. Zakon o medijima („Službeni list Crne Gore”, br. 46/2010, 40/2011 – dr. zakon, 53/2011, 6/2013, 55/2016, 92/2017 i 82/2020 – dr. zakon. Dostupno na: <https://bit.ly/3Dtv95U>, Pristupljeno: 17. 6. 2022.

9. Član 26. Zakon o medijima („Službeni list Crne Gore”, br. 46/2010, 40/2011 – dr. zakon, 53/2011, 6/2013, 55/2016, 92/2017 i 82/2020 – dr. zakon. Dostupno na: <https://bit.ly/3Dtv95U>, Pristupljeno: 17. 6. 2022.

10. Član 48. Zakon o elektronskim medijima („Službeni list Crne Gore”, br. 046/10 od 6. 8. 2010, 040/11 od 8. 8. 2011, 053/11 od 11. 11. 2011, 006/13 od 31. 1. 2013, 055/16 od 17. 8. 2016, 092/17 od 30. 12. 2017), Dostupno na: <https://bit.ly/3ARhvJ6>, Pristupljeno: 17. 6. 2022.

11. Kodeks novinara i novinarki Crne Gore. Dostupno na: <https://bit.ly/39DvF8k>, Pristupljeno: 11. 6. 2022.

2. ANALIZA SLUČAJA – USVAJANJE TEMELJNOG UGOVORA SA SRPSKOM PRAVOSLAVNOM CRKVOM (SPC)

Vlada je početkom jula usvojila prijedlog Temeljnog ugovora (TU) sa SPC koji je potpisan mjesec kasnije. Usvajanju ovog dokumenta nijesu prisustvovali svi ministri iz Vlade Dritana Abazovića, što je otvorilo javnu polemiku o tome je li za usvajanje TU na Vladi bilo kvoruma. I pored oštre reakcije dijela javnosti kao i izostanka javne debate, premijer Dritan Abazović je u Podgorici potpisao TU s patrijarhom SPC Porfirijem. Taj događaj nije bio najavljen i osim crkvene televizije nijesu mu prisustvovali predstavnici medija, iako se radi o dokumentu od strateške važnosti koji duboko polarizuje crnogorsko društvo.

To je bio povod za analizu sadržaja koji je objavljen u tri najposjećenija onlajn medija – dva etablirana (Vijesti online i CdM) i jednom desno orijentisanom (IN4S), te na portalu Javnog servisa¹². Osim uredničkog sadržaja, u periodu od 7. do 9. jula i tokom 3. avgusta analizirali smo komentare čitalaca i komentare korisnika društvene mreže Fejsbuk koji su povezani s objavljenim tekstovima i uočili sljedeće:

2.1. RIJETKE UVREDE U UREDNIČKOM SISTEMU

U uredničkom sadržaju analiziranih medija nije bilo sadržaja s elementima govora mržnje. Mediji su o tom dokumentu različito izvještavali u skladu sa svojim uređivačkim politikama. U analiziranom periodu portal CdM objavio je kolumnu Dragana Bursaća koji je premijera Abazovića nazvao "Vučićevom štetočinom"¹³. Taj sadržaj bio je povod za nastavak širenja uvreda u komentarima čitalaca koji su tom riječju oslovljavali premijera Abazovića.

Iako su etablirani mediji objavljivali i reakcije predstavnika Vlade koji su podržavali potpisivanje TU, na portalima CdM i RTCG dominirale su poruke protiv potpisivanja TU, kritike Vlade koje su upućivali političari, aktivisti i kolumnisti koji u dužem vremenskom periodu kritikuju aktivnosti SPC u Crnoj Gori. S druge strane, na portalu IN4S objavljene su uglavnom poruke stranaka koje su bliske SPC i koje podržavaju potpisivanje TU. Poruke protivnika TU i kritičara SPC prenijete su podrugljivim tonom (najpoznatija komitkinja zaprijetila Abazoviću, Pura i liberali „podigli koplja“, Vuksanović-Stanković u pravnom delirijumu, Nikolić zbunjen).

12. Koristeći ključne riječi relevantne za ovaj događaj, u ova četiri analizirana medija pronašli smo ukupno 43 teksta – 29 tekstova objavljenih na portalu Vijesti, 11 na RTCG-u, 18 na IN4S-u, 46 na CdM-u, u periodu od 7. do 9. jula i tokom 3. avgusta.

13. Bursać: Abazović je Vučićeva štetočina koja bi da obezglavi Crnu Goru!, CDM, 7. 7. 2022. Dostupno na: bit.ly/3CaKZEp. Pristupano: 9. 12. 2022.

Mediji su, izvještavanjem, podstakli poželjnu društvenu kritiku vlasti i crkve o ovom značajnom društvenom pitanju. Kritika je na momente bila ostrašćena, ali bez elemenata govora mržnje. Etablirani mediji su, međutim, favorizovali viđenja i mišljenja na liniji uređivačkih politika i propustili priliku da o ovako važnom pitanju otvore društvenu debatu i direktno sučele neistomišljenike. Takav pristup dugoročno slabi važnu ulogu medija u društvu, publiku „getoizira“ u krugove istomišljenika, što vodi dodatnoj polarizaciji u društvu.

2.2. SEKSIZAM I UVREDE U KOMENTARIMA ČITALACA

Najveći broj spornih komentara u analiziranom periodu uočen je na portalu IN4S. Ti komentari sadržali su različite uvrede upućene političarima, a najoštriji komentari bili su upućeni Draginji Vuksanović (Draginja za terapiju, Manita, Ko pita za tebe taj je veća vrana od tebe, Mrzinja, Ludara, Zašto SPC ne izopšti ovo zlo, Potpuno prsla...). Uočeni su komentari osporavanja crnogorskog identiteta (“Crnu Goru je stvorila SPC”, “Nek je vječna srpska Boka”, “Samostalna srpska Boka”...), što ukazuje na to da ovaj medij ne sprovodi moderaciju komentara u skladu sa Zakonom i Kodeksom.

S druge strane, u etabliranim medijima bilo je znatno manje uvredljivih komentara, ali ipak pojedinačni primjeri uočeni su na portalu Vijesti online upućeni Draginji Vuksanović-Stanković (“Kako si propala crna Draginja”, “Frustrirana ženo, šta ti znaš sem da se slikaš u drugo se ništa ne razumiješ...”) i na portalu CdM protiv lidera URE Dritana Abazovića (“štetočina”, “hijena”, “zlo neviđeno”, “bitanga”). To znači da etablirani mediji sprovode moderaciju komentara, ali i dalje nedovoljno pažljivo čime ostavljaju prostor čitaocima za dodatno širenje uvreda.

Iako su javne ličnosti u obavezi da istrpe veći stepen kritike u odnosu na ostale građane, mediji bi morali voditi više računa o komentarima mržnje koji su upućenim ženama – javnim ličnostima, jer su rodno zasnovani, jačaju stereotipe i promjenu svijesti o društvenim ulogama, te mogu obeshrabrujuće djelovati na njihov javni angažman.

2.3. SPORNI KOMENTARI I DALJE NA FEJSBUKU

U odnosu na komentare čitalaca na portalima, na Fejsbuk stranicama analiziranih medija zapažen je znatno veći broj spornih komentara što ukazuje na to da mediji taj sadržaj ne filtriraju dovoljno.

Na Fejsbuk stranici portala Vijesti uočeni su seksistički komentari i uvrede upućene kolumnistkinji Ratki Jovanović-Vukotić (“Mrš Ratka glibu”, “glupa i nepismena, bolesna žena”) i ministarki Jovani Marović (“ko je ova grabulja, preparirana metla, nakazo, ofirana, kobila, karikatura, gusko...”). Uvrede su upućivane i grupi građana koja je protestovala protiv usvajanja TU (“gadovi, fekalije, bagre, gadluk, splačine, komunistička kopilad, kreteni...”). Bilo je i spornih komentara na račun političkih partija (DPS i SDP), a naročito upućenih poslaniku Rašku Konjeviću na datum potpisivanja TU (“splačino, konju, seronja, ništavilo ljudsko, bagro, Ranja tranja, konju/ološi i ništa od robe”), zatim srpskom istoričaru Aleksandru Rakoviću i premijeru Dritanu Abazoviću (“Dritane majmune, ima zeca u gaćama, ima k**** u guzicu, popišani navodni premijer, Vučićeva uliguzica...”). Na fejsbuk stranici portala RTCG bilo je pojedinačnih uvreda upućenih Dritanu Abazoviću, građanskom aktivisti Aleksandru Zekoviću i građanima koji su protestovali (“kopile/govedo/stoka,

gušteri komitski”), a uočen je i jedan komentar širenja nacionalne netrpeljivosti (“Koja ste vi govna od nacije. Više cenim Hrvate nego vas. Ješćete još kamenje govna”), dok su na fejsbuk stranici CDM-a uočeni sporni komentari upućeni Abazoviću (“izdajničko đubre, budala, pašče kudravo...”) i članovima Vlade (“jadovi, rušite splećine, ruši govna”).

Na zvaničnoj Fejsbuk stranici portala IN4S najviše uvreda upućeno je Draginji Vuksanović-Stanković (“Završice u Dobrotu, Rospija, Smraduljo, Prčinja se kurči, ustaška kurva...”).

3. TARGETIRANJE NEISTOMIŠLJENIKA – SLUČAJ GORJANC-PRELEVIĆ I SPAIĆ

Nakon poziva predsjednika Crne Gore Mila Đukanovića da budu dio pravog tima koji će provjeravati da li je TU sa SPC usklađen s Ustavnom, direktorica Akcije za ljudska prava Tea Gorjanc-Prelević i dekanica Pravnog fakulteta Aneta Spaić postale su meta kampanje blaćenja koji su organizovali tabloidi iz Srbije i portali u Crnoj Gori – IN4S, Press, Borba i Adria. One su odbile da bude dio ovog tima, jer je SPC delegirala advokata Velibora Markovića, od ranije poznatog po homofobnim i seksističkim izjavama, ali su dostavile primjedbe na tekst TU i konstruktivno doprinijele debati o ovom tekstu.

IN4S objavio je tekst na temu „(FOTO) EKSKLUZIVNO: Tei Gorjanc-Prelević smeta Temeljni, ali ne i građevinski ugovor sa SPC u centru Beograda”¹⁴, u kome je Gorjanc optužena za „pravljenje skandala”, te da su ona i njen muž, pored boraca za ljudska prava, okarakterisani i kao „borci za kvadrate”. U tekstu objavljenom na IN4S Spajić je kvalifikovana kao “Milov glas u ekspertskom timu”, a njen suprug Srđan Darmanović kao „poznati srbofob i bogoborac”¹⁵.

U tekstovima Informera Gorjanc-Prelević je nazvana “ostrasćenim srbomrzcem”, tvrdili su da je zadužena za „sprovođenje srbofobije” i s „očitim zlim namjerama”, te da je iza nje „provincijalni šovinizam odnjegovan na budžetskim parama”, da “mrzi Srbiju i SPC”, da je „penthaus komita” i „Milova ekspertica”.

Gorjanc-Prelević je podnijela tužbu protiv tabloida Informer nakon, kako navodi, „udara koordinisane i primitivne kampanje blaćenja”. Tužbu protiv Informera najavljuje kao prvu u nizu kojima će braniti integritet HRA i pravo na slobodu izražavanja u cilju vladavine prava. Kampanju blaćenja i targetiranja neistomišljenika koju je sprovodio dio medija u Srbiji i Crnoj Gori osudio je i Institut za medije Crne Gore.

14. (FOTO) EKSKLUZIVNO: Tei Gorjanc-Prelević smeta Temeljni, ali ne i građevinski ugovor sa SPC u centru Beograda, IN4S, jul 2022. Dostupno na: bit.ly/3YZcg6L. Pristupano: 9. 12. 2022.

15. Da li će ostatak Ekspertskeg tima uspjeti da „utiša” Milov „glas” – Anetu Spaić?, IN4S, jul 2022. Dostupno na: bit.ly/3WSN1ks. Pristupano: 9. 12. 2022.

I kolumnistkinja Vijesti Ratka Jovanović, u kolumni „Nacionalna sramota, Ostroga mi!“, kritikovala je Gorjanc-Prelević zbog odluke da neće biti dio tima s Markovićem. Uredništvo Vijesti je stalo u odbranu kolumnistkinje, a Gorjanc-Prelević je podnijela **žalbu** Ombudsmanu Vijesti tvrdeći da je kolumnistkinja prekršila Kodeks novinara i novinarki Crne Gore. Ombudsmanka Vijesti je **njenu žalbu prihvatila u cjelosti** i ocijenila da su kolumnisti, kao i svi novinari, dužni da se pridržavaju novinarske etike.

Uvredljivi komentari čitalaca na račun Gorjanc-Prelević u analiziranim medijima nijesu uočeni, ali jesu uvrede i seksistički komentari na fejsbuk stranici Vijest online (sotona, kobila, pišulja, lezbača, đe se žene pitaju bolje da nema kuće...).

U tom periodu nije uočeno da se neki od analiziranih medija detaljno bavio ovim slučajem i tako ukazao na štetne posljedice govora koji širi predrasude, stigmatizuje i omalovažava žene koje se bave javnim poslom.

4. IZVJEŠTAVANJE MEDIJA O MASAKRU NA CETINJU

Masakr na Cetinju u kojem je 12. avgusta ubijeno 11 osoba, među kojima i napadač, bio je povod za analizu sadržaja objavljenog u tri najposjećenija onlajn medija – dva etablirana (Vijesti online i CdM) i jednom desno orijentisanom (IN4S), te na portalu RTCG¹⁶.

Osim uredničkog sadržaja, u periodu od 12. do 16. avgusta analizirali smo komentare čitalaca i komentare korisnika društvene mreže Fejsbuk u vezi s objavljenim tekstovima i uočili sljedeće:

4.1. GOVORA MRŽNJE NEMA U UREDNIČKOM SADRŽAJU

Etablirani mediji intenzivno su izvještavali o masovnom ubistvu na Cetinju, a u objavljenom sadržaju nije bilo elemenata govora mržnje niti relativizacije ovog događaja. U analiziranom periodu, u ovim medijima nijesu uočene ni sporne fotografije ili video-zapisi. Sva tri etablirana medija objavljivala su reakcije političkih aktera, predstavnika institucija, diplomatskih predstavništava i međunarodnih organizacija, koji su dominantno izražavali saosjećanje sa žrtavama masovnog ubistva i njihovim porodicama. Objave su se uglavnom bazirale na informacijama reportera s lica mjesta, kasnije i na zvaničnim informacijama.

U odnosu na raniji monitoring, na portalu IN4S nijesu uočene objave s elementima govora mržnje

16. Koristeći ključne riječi relevantne za ovaj događaj, u ova četiri analizirana medija uspjeli smo da pronademo 88 tekstova objavljenih na portalu Vijesti, 33 na RTCG-u, 61 na IN4S-u, 104 na CdM-u (ukupno 286 tekstova) u periodu od 12. do 16. avgusta 2022.

нити relativizacije ovog masovnog ubistva. Ovaj medij objave je bazirao uglavnom na tekstovima iz regionalnih medija, ali u tim objavama nije bilo spornog govora. Međutim, bilo je primjera neprovjerenih informacija bez navođenja izvora („Čak tri put telefonirao dok je sijao smrt: Koga je sve Borilović zvao“).

Ovaj događaj izazvao je veliku uznemirenost građana i interesovanje domaćih, regionalnih i svjetskih medija. U prvim satima nakon tragedije postojala je ogromna tražnja za informacijama. Mediji su bili na velikom ispitu odgovornosti i humanosti pri izvještavanju o najvećem masovnom ubistvu u novijoj istoriji Crne Gore.

Etabrirani mediji u Crnoj Gori, na koje su se uglavnom pozivali i citirali ih regionalni i svjetski mediji, u prvim satima nakon tragedije, čuvali su se senzacionalizma, sopstvenih zaključaka, izvještaje su bazirali na do tada dostupnim i provjerenim informacijama, uredničkim odlukama da se s pažnjom filtriraju informacije dobijene s terena, od reportera i iz zvaničnih izvora.

Takav pristup etabliranih medija suzio je prostor za špekulacije i sporni govor, posebno u prvim satima nakon tragedije kad su bili jedini, kredibilni kanal komunikacije s javnošću, jer su zvanični kanali, policija i tužilaštvo zakazali.

4.2. ISKORAK U MODERIRANJU KOMENTARA

Na portalima Vijesti online, CdM i RTCG nijesu uočeni komentari čitalaca u kojima je bilo uvreda, psovki, mržnje ili relativizacije događaja na Cetinju. Na većini tekstova bilo je onemogućeno komentarisanje ili su se komentari pažljivo filtirali.

I na portalu IN4S uočeno je samo nekoliko spornih komentara koji su upućeni Cetinjanima (“Cetinje duševna bolnica na otvorenom”) i mitropolitu CPC Mihailu Dediću („Joj tuge i grehota, bez krsta, plave boje umrlica, latinicom...da je makar fratar ili hodža opojao žrtve no Miraš”). Pojedinačni sporni komentari u ovom mediju uočeni su i kroz podršku govoru mržnje koji je o masovnom ubistvu na Cetinju izrekao novinar Dragan Rosandić na svom Fejsbuk profilu (“Podrška za Rosija”, „Rekao je istinu na njemu svojstven način”), dok je u komentarima na portalu CdM bilo uvreda na račun Rosandića (“ljudsko dno”, “kvazinovinar”, “dno dna od ljudskog bića”, “nečovjek”...)

Mediji su ograničavanjem komentarisanja ili adekvatnom moderacijom spriječili širenje mržnje i pokazali odgovoran odnos prilikom izvještavanja o ovom masovnom ubistvu. Mali broj spornih komentara na portalu IN4S predstavlja značajan napredak u odnosu na raniji monitoring koji je pokazivao da ovaj medij neadekvatno filtrira sadržaj čitalaca.

Mediji su time pokazali da imaju potencijal da se posvete nametnutim etičkim izazovima. Pozitivna praksa privremenog onemogućavanja opcije komentarisanja ili predmoderacija za društveno „osjetljive” teme, tragične događaje i slično, a za koje urednici procijene da mogu izazvati govor mržnje ili druge neprihvatljive komentare, trebalo bi da bude pravilo.

4.3. ODGOVORNI MEDIJI I NA DRUŠTVENIM MREŽAMA

Ni na Fejsbuk stranicama etabliranih medija nije uočen veliki broj spornih komentara. Time su pokazali odgovoran odnos prema filtriranju sadržaja koji njihovi čitaoci objavljuju ne samo na njihovim sajtovima i u odjeljcima za komentarisane, već i na nalogima na društvenim mrežama.

Na većini objava etabliranih medija o masovnom ubistvu na Cetinju nije bilo dozvoljeno komentarisane. Tek u nekoliko tekstova o radu institucija na nalogu portala Vijesti i CdM uočene su pojedinačne uvrede na račun direktora policije i lidera URE ("magarac", "splačina").

Mali broj tekstova s portala RTCG objavljen je na njihovoj Fejsbuk stranici. Nijesu uočeni sporni komentari.

Pojedinačne uvrede upućene Cetinjanima i komentari relativizacije masakra objavljeni su na Fejsbuk stranici IN4S („Šejtan je davno ušao na Cetinje“, „Tako to verovatno biva kada kamenjem kreneš da teraš Boga iz grada. On ode a uđe neko drugi“, „U pamet se narode Crnogorski. Vidite šta je donijelo komitovanje po Cetinju“), kao i uvrede upućene Nenadu Kaluđeroviću koji je navodno pucao u napadača („Uštaša, ništa roba, isti onaj koje se radovao smrti Amfilohija Radovića“, „Ovaj jeste spasao živote ljudima, ali za mene je g*avno i kraj. Ko želi smrt drugome i slavi Amfilohijevu smrt, i organizuje onaj cirkus na onom usranom Belvederu, mrš u 100 pm“, kao i komentari upućeni napadaču („Ološ“, „umobolnik i monstrum“). Međutim, u odnosu na raniji monitoring sveukupno je bilo znatno manje spornih komentara na ovoj Fejsbuk stranici.

4.4. GOVOR MRŽNJE – SLUČAJ ROSANDIĆ

Novinar Dragan Rosandić komentarisao je masovno ubistvo na Cetinju i na društvenoj mreži Fejsbuk napisao da je to "posljedica višemjesečnog orgijanja komita i nereagovanja vlasti na tu pojavu".

Analizirani mediji su se različito odnosili prema ovom slučaju – portal Vijesti online nije prenosio integralni sadržaj Rosandićeve objave, već je objašnjen kontekst i data informacija da će autor prekršajno odgovarati za izrečeno. S druge strane, CdM je integralno objavio spornu poruku uz analizu koju je priredio dnevni list Pobjeda sa sagovornicima iz civilnog sektora i institucija koji su osudili ovakve poruke i objasnili da je u pitanju govor mržnje.

Portal IN4S je objavio samo saopštenje Udruženje novinara koji smatra da u izjavi Dragana Rosandića "nema ničeg uvredljivog niti govora mržnja" i prečutao spornu izjavu i kontekst u koji je ona stavljena, tragedije na Cetinju.

Portal RTCG je u ovom slučaju izvijestio samo kroz saopštenje Tužilaštva da će Rosandić biti prekršajno gonjen. Taj medij je ilustrovao tekst njegovim komentarom na Fejsbuku i nije se detaljnije bavio ovim slučajem. Tužilaštvo je ocijenilo da u ovom slučaju nema elemenata krivičnog djela već su se odlučili da on bude prekršajno gonjen i to zbog vrijeđanja i drskog ponašanja odnosno po osnovu člana 7 Zakona o javnom redu i miru.

5. SLUČAJ JOKOVIĆ – DISKRIMINACIJA PREMA ONIMA KOJI NEMAJU DJECU

Predsjednik Socijalističke narodne partije (SNP) i potpredsjednik Vlade u tehničkom mandatu Vladimir Joković je krajem ljeta govoreći o poslanicima Demokratske Crne Gore kazao da se „neostvarenim ljudima“ ne može dati da obavljaju vlast“. U televizijskom gostovanju je, između ostalog, kazao da se “ne može glasati za nekoga ko nema svoju djecu“.

Analizirani mediji su različito izvještavali o ovoj diskriminirajućoj izjavi¹⁷.

Jedino je portal CdM ukazao na to da je u pitanju “skandalozna izjava“. CdM je intenzivnim izvještavanjem o ovom slučaju objavio niz reakcija političkih stranaka i nevladinih organizacija koje su osudile Jokovićevu izjavu. Međutim, ovaj mediji je integralno, bez uredničke intervencije objavio saopštenje Demokratske Crne Gore koja Jokovića naziva “stupidnim i drskim“.

Iako je portal Vijesti objavio spornu izjavu, ovaj medij je propustio da čitaocima objasni širi kontekst, te kritičkim osvrtom uredništva čitaocima ukaže na to da je u pitanju neprihvatljiv sadržaj.

Ipak, ovaj medij je objavio niz reakcija političkih i društvenih aktera i tako se indirektno ogradio od sporne izjave. Portali RTCG i IN4s nijesu objavili spornu Jokovićevu izjavu.

Nije uočeno da su etablirani mediji dali detaljan osvrt na rastući trend širenja neprihvatljivog govora niti su analizirali posljedice koje diskriminirajuće i rodne stereotipne izjave mogu imati po društvo.

5.1. PODRŠKA JOKOVIĆU U KOMENTARIMA ČITALACA

U odjeljku za komentare čitalaca u etabliranim onlajn medijima gotovo da nije bilo uvredljivog govora niti sadržaja s elementom govora mržnje. To može značiti da su administratori ovih medija pažljivo filtrirali komentare o osjetljivim temama, što im nalaže i Zakon o medijima.

Međutim, na portalu Vijesti i na portalu RTCG uočeni su pojedinačni komentari u kojima se podržava Jokovićev stav i dodatno doprinosi širenju diskriminirajućih uvjerenja. („Podrška Jokoviću“, „Pa ako nemaš djecu ne treba ti dat da upravljaš državom jer nećeš donijeti ispravnu odluku u slučaju kriza ako nemaš svoju djecu. Jedno misli čovjek bez djece i čovjek sa djecom“, „Dosta nam je te vaše kulti-multi politike koja je dovela do negativnog priraštaja i procesa nestajanja naroda. Ko nema dce neka radi na tom problemu pa kad ga riješi neka ide u politiku.“).

17. Koristeći ključne riječi relevantne za ovaj događaj, u ova četiri analizirana medija uspjeli smo da pronademo 26 tekstova objavljenih na portalu CdM 18, na portalu Vijesti 5, na RTCG-u 2 i jedan tekst na IN4S-u tokom 31. avgusta.

Uvrede na račun Jokovića bile su česte u komentarima korisnika na Fejsbuk naložima analiziranih portala Vijesti online, CdM i IN4S („ljakse“, „slino“, „govno“, „junac“, „budala“, „bagra“), dok portal RTCG nije dijelio ove tekstove na svojoj stranici.

6. ANALIZA SLUČAJA – LGBTQ PRAJD U PODGORICI

Govor mržnje i uvrede prema pripadnicima LGBTQ zajednice u Crnoj Gori jedan je od najučestalijih vidova nezakonitog i spornog govora u Crnoj Gori, i intenzivira se uoči Prajda. To je bio razlog da analiziramo izvještavanje medija o jubilarnom, desetom Montenegro prajdu. Posebno u kontekstu činjenice da je Prajdu, prethodio „moleban za svetinju braka i očuvanje porodice“ u organizaciji SPC, prepoznate po negativanom stavu prema ovoj zajednici.

Analizirajući tekstove¹⁸ objavljene u periodu od 1. septembra do 10. oktobra u tri najposjećenija onlajn medija – dva etablirana (Vijesti online i CdM) i jednom desnom orijentisanom (IN4S), te na portalu RTCG, kao i komentare čitalaca i korisnika društvene mreže Fejsbuk uočeno je sljedeće:

6.1. NEPRIMJERENI NATPISI U UREDNIČKOM SADRŽAJU

Analizirani mediji razlikovali su se u načinu izvještavanja o Montenegro prajdu i “molebanu SPC” i njihov pristup se kretao od prenošenja izjava do objavljivanja reakcija i podrške ovim događajima.

U uredničkom sadržaju etabliranih medija nijesu zabilježene uvrede ili elementi govora mržnje koje su kreirali sami mediji ili čiji su izvor drugi društveni akteri, a usmjereni su protiv LGBTQ zajednice. Ovi mediji su u kontinuitetu objavljivali izjave različitih političkih i društvenih aktera koji su organizovali ili podržavali Montenegro prajd.

Na portalu IN4S uočen je kritički ton u izvještavanju o ovom događaju. Ovaj medij skup LGBTQ zajednice nazvao je „takozvani Montenegro prajd“, a parole s tog događaja opisao kao „uobičajno neprimjerene“ tvrdeći da se „na Prajdu brane ljudska prava, a transparentom ‚Litijajte u svoja 4 zida‘ ukidaju vjerska“.

Kad je u pitanju izvještavanje o “molebanu SPC”, svi etablirani mediji su prenijeli informaciju o održavanju ovog skupa. U njihovom uredničkom sadržaju nije bilo uvreda niti elemenata govora mržnje. Analizirani mediji prenosili su reakcije društvenih i političkih akteri koji su, iz ugla zaštite

18. Koristeći ključne riječi relevantne za ove događaje, u ova četiri analizirana medija pronašli smo ukupno 40 tekstova. Na portalu Vijesti online objavljeno je 15 tekstova, portalu CdM 15, portalu RTCG i IN4S po pet tekstova, u periodu od 1. septembra do 10. oktobra.

ljudskih i manjinskih prava, problematizovali ovaj skup, te izjavu čelnika SPC da je "Prajd javno propovijedanje nemorala".

Portal CdM je kritičkim osvrtom uredništva dodatno osudio održavanje ovog skupa ("*Poražavajuće: Ministri i poslanici na molebanu SPC – borci za ljudska prava samo deklarativno*") i učešće predstavnika Vlade Crne Gore na događaju kojim se promoviše ograničavanje ljudskih prava i diskriminacija.

Izveštavajući o ovom događaju, IN4S je širio uvrede na račun mitropolita Crnogorske pravoslavne crkve Mihaila Dedeića. Dedeić je prethodno osudio stav SPC prema LGBTQ zajednici rekavši da "mitropolit SPC Joanikije Mićović nasrće na manjine". IN4S je potom Dedeića nazvao "direktorom nevladine organizacije CPC i vođom pruršenih osoba koje se lažno predstavljaju kao sveštenici po Crnoj Gori".

6.2. UVREDE I POZIV NA NASILJE U KOMENTARIMA ČITALACA

Na portalima CdM i RTCG u analiziranom periodu nijesmo uočili uvrede na račun LGBTQ zajednice, što znači da su administratori s većom pažnjom filtrirali komentare o ovoj osjetljivoj temi. Na to ih obavezuje Zakon o medijima i ta obaveza propisana je Kodeksom novinara i novinarki Crne Gore.

Međutim, suprotno Zakonu i Kodeksu, na portalu Vijesti online uočeni su pojedinačni sporni komentari u kojima se osporavaju prava i slobode pripadnicima LGBTQ zajednice ("*Smak svijeta se bliži*", "*Normalno je da si onog pola s kojim se rodiš. Ja se mogu osjećati kao Supermen ili Nikola Tesla, ali onda mene žele da vode u ludnicu*", "*Kuku i lele*", "*Ovo je maligni uticaj zapada*"). I na portalu IN4S bilo je uvredljivih komentara i poziva na nasilje u toku Montenegro prajda ("*Putine šta čekaš više*", "*Nije lako kad se oboli u mozak...*", "*Poslije ove nečisti treba osveštati ulice kuda su prošli*", "*Boleština*"), te uvrede na račun mitropolita CPC Mihaila Dedića ("*Gonite više ovog psa*", "*blavor*", "*avetinjo... ni rođena majka te takvog ne voli*"). Administratori ovih medija nijesu adekvatno i u skladu sa Zakonom i Kodeksom administrirali sadržaj o ovim osjetljivim temama.

Mediji u Crnoj Gori u posljednje vrijeme primjenjuju pozitivnu praksu privremenog uklanjanja opcije komentarisanja ili predmoderacije kod određenih „osjetljivih“ događaja, tragedija i sl. Takva dobra praksa, mogla bi postati pravilo i u izvještavanju o pitanjima LGBTQ zajednice, imajući u vidu ranjivost ove grupe, društveno neprihvatanje i činjenicu da su njeni pripadnici najčešće izloženi govoru mržnje.

6.3. MRŽNJA I NA FEJSBUKU

Analizirani mediji nedovoljno filtriraju komentare na svojim nalogima na društvenoj mreži Fejsbuk i time ostavljaju prostor korisnicima da dodatno šire uvrede. Tako su na stranicama Vijesti online,

CdM, RTCG i IN4S uočeni pojedinačni uvredljivi i mrzilački komentari, te pozivi na nasilje prema LGBTQ zajednici („Parada srama, bluda, razvrata, sodoma i gomora 21. vijeka“, „Čeka vas pakao“, „Pih bolesnici“, „Tačno mi dođe da izmlatim nekog“, „Kupite djeci praćke i neka rokaju“, „Daće Bog, poslednji vam bio“, „Udri Putine sve redom na zapadu. London, Berlin i... dosta zla su učinili. Ovo je propast čovečanstva.“), te uvrede na račun pripadnika pravoslavnih vjerskih zajednica („Liječi se kukavče“ i „Sotono otrcana“, „Nakaze božije pi“, „Kuvane glave“).

ZAKLJUČAK

Nastavak monitoringa četiri onlajn medija u Crnoj Gori pokazao je da u uredničkom sadržaju etabliranih medija nema primjera uvredljivog, zapaljivog govora i govora mržnje. Međutim, u desno orijentisanom portalu IN4S uočeni su primjeri u tekstovima ili u naslovima tekstova gdje elemenata neprihvatljivog govora.

Iako etablirani mediji u uredničkim sadržajima nijesu izvor govora mržnje i spornog govora, oni i dalje selektivno pristupaju ovom pitanju i u izvještajima različito vrednuju pojavu spornog govora u javnom prostoru. Nedostaju neselektivna, kritička osuda uredništva u odnosu na sporni govor i tekstovi kojima bi se ukazalo na štetne posljedice takvog govora po društvo.

Analiza spornih slučajeva ukazala je na to da se o ženama i pripadnicima LGBTQ zajednice šire diskriminatorni stavovi i uvrede, te da se rijetko dešava da mediji ovom problemu pristupe fenomenološki i ukažu na štetne posljedice ovog govora po društvo.

Mediji imaju edukativnu ulogu u podizanju svijesti građana i na raspolaganju su im različite forme kojima mogu ukazati na štetne posljedice uvredljivog govora i govora mržnje. Ukoliko izbjegavaju da izvještavaju o spornom govoru ili ako čitaocima ne daju dodatno objašnjenje i činjenice važne za razumijevanje, mediji rizikuju da se svrstaju na strani onih koji šire neprihvatljivi sadržaj i da budu kanal kojim će se dalje širiti.

Izvještavanjem o tragediji na Cetinju, u prvih par sati nakon događaja, posmatrani mediji su pokazali da imaju potencijal da budu kredibilni i da uspješno rješavaju etičke dileme kojima su bili izloženi. Takođe, ovim primjerom su pokazali i da mogu dosljedno primjenjivati zakonska i etička pravila kad je u pitanju moderacija komentara čitalaca, ali i upravljanje komentarima čitalaca na nalogima na društvenim mrežama.

Pozitivna praksa privremenog onemogućavanja opcije komentarisanja ili predmoderacija za društveno osjetljive teme, za koje urednici procijene da mogu izazvati govor mržnje ili druge neprihvatljive komentare, trebalo bi da bude pravilo.

U odnosu na broj odobrenih komentara čitalaca na portalima, etablirani mediji postepeno unapređuju moderaciju, ali i dalje je primjetno prisustvo spornog govora u komentarima. Posebno su problematični komentari usmjereni protiv žena koje se bave javnim poslom, LGBTQ osoba i

pripadnika manjinskih naroda.

Nalozi medija na društvenim mrežama, u svim analiziranim slučajevima osim u slučaju masakra na Cetinju, obiluju teškim uvredama, psovka i spornim govorom. Mediji bi trebali razmotriti mogućnost da preuzimaju odgovornost za urednički sadržaj na svojim nalogima na društvenim mrežama te da pažljivije filtriraju komentare korisnika. Na taj način pokazali bi da su brana širenja uvredljivog govora i govora mržnje u javnoj komunikaciji. U suprotnom rizikuju gubitak kredibiliteta i sankcije.

LITERATURA I IZVORI

PROPISI

- Kodeks novinara i novinarki Crne Gore, Dostupno na: <https://bit.ly/3mZiL7L>
- Krivični zakonik Crne Gore („Službeni list Republike Crne Gore”, br. 070/03 od 25. 12. 2003, 013/04 od 26. 2. 2004, 047/06 od 25. 7. 2006, „Službeni list Crne Gore”, br. 040/08 od 27. 6. 2008, 025/10 od 5. 5. 2010, 073/10 od 10. 12. 2010, 032/11 od 1. 7. 2011, 064/11 od 29. 12. 2011, 040/13 od 13. 8. 2013, 056/13 od 6. 12. 2013, 014/15 od 26. 3. 2015, 042/15 od 29. 7. 2015, 058/15 od 9. 10. 2015, 044/17 od 6. 7. 2017, 049/18 od 17. 7. 2018, 003/20 od 23. 1. 2020, 026/21 od 8. 3. 2021).
- Ustav Crne Gore („Službeni list Crne Gore”, br. 001/07 od 25. 10. 2007, 038/13 od 2. 8. 2013).
- Zakon o medijima („Službeni list Crne Gore”, br. 46/2010, 40/2011 – dr. zakon, 53/2011, 6/2013, 55/2016, 92/2017 i 82/2020 – dr. zakon).
- Zakon o javnom redu i miru („Službeni list Crne Gore”, br. 064/11 od 29. 12. 2011, 056/20 od 15. 6. 2020).
- Zakon o elektronskim medijima („Službeni list Crne Gore”, br. 046/10 od 6. 8. 2010, 040/11 od 8. 8. 2011, 053/11 od 11. 11. 2011, 006/13 od 31. 1. 2013, 055/16 od 17. 8. 2016, 092/17 od 30. 12. 2017)

ISTRAŽIVANJE, PUBLIKACIJE I ČLANCI

Baza ocijenjenih medija, platforme za provjeru informacija Raskrinkavanje.me. Dostupno na: bit.ly/3h6LaJT

Bogdanović, Milica, Političko-ekonomske osnove medija i komunikacija u Crnoj Gori koji šire govornu mržnju, propagandu, i dezinformacije, Institut za medije Crne Gore, 2020. Dostupno na: bit.ly/3YcEgU3.

Bursać: Abazović je Vučićeva štetočina koja bi da obezglavi Crnu Goru!, CDM, 7. 7. 2022. Dostupno na: bit.ly/3CaKZEp.

Da li će ostatak Ekspertskog tima uspjeti da „utiša“ Milov „glas“ – Anetu Spaić?!, IN4S, jul 2022. Dostupno na: bit.ly/3WSN1ks.

- EKSKLUZIVNO: Tei Gorjanc-Prelević smeta Temeljni, ali ne i građevinski ugovor sa SPC u centru Beograda, IN4S, jul 2022. Dostupno na: bit.ly/3YZcg6L.

UVREDE I MRŽNJA U CRNOGORSKIM MEDIJIMA II dio

Rezultati polugodišnjeg monitoringa
sadržaja u onlajn medijima

Crna Gora
Ministarstvo javne uprave,
digitalnog društva i medija